

BRANA KALABIĆ- rođj. Vulin
Banja Luka, Franca Prešerna 14

Arhiv Eos. krajinu B. Luka

ABK 209-146-VII/211

S L A V K O   M A N D I Ć

/Sjećanje na književni i revolucionarni rad/

Banja Luka, 1.12.1976.godine

Sjećanja na književni i revolucionarni rad učitelja
SLAVKA MANDIĆA

Slavka Mandića upoznala sam negdje 1940. godine preko moga brata Radovana Vulina, također učitelja i revolucionara,

Ovim želim da iznesem svoja sjećanja, a koja svakako neće biti potpuna da bi esvetlila lik Slavka Mandića, kao čoveka, učitelja i revolucionara. Dopunu će trebati da dadu njegovi drugovi, književnici, suborci u revolucionarnom radu i preživeli drugovi učesnici u akciji podizanja ustanka 1941. godine.

Slavko Mandić rođen je 1912. godine u selu Rudicama kod Bosanskog Novog, od oca Milana i majke Stoje, u radničkoj porodici. Osnovnu školu je završio u selu Rudicama, a trgovačku u Bosanskom Novom.

Učiteljsku školu završio je u Banja Luci 1932. godine, a potom je otišao na odsluženje vojnog roka.

Po dolasku iz vojske 1933. godine, raspoređen je za učitelja u Osnovnu školu Sitnica na Zmijanju /opština Ključ/, gde je ostao do 1940. godine, kada je premešten u Osnovnu školu Krnete, opština Laktaši.

Slavko Mandić školovao se pod vrlo teškim uslovima. Pošto mu je otac bio jako siromašan i nije bio u mogućnosti da ga dalje školuje, posle trgovačke škole u Bos. Novom, poslao ga je negde u Vojvodinu na zanat, odakle je Slavko pobjegao, došao u Banja Luku i upisao se u Učiteljsku školu.

Nije mi poznato kada se Slavko priključio naprednom pokretu, ali pretpostavljam da je to bilo vrlo rano, jer je već i po svom teškom materijalnom položaju tamo pripadao. Na taj zaključak me navodi i njegova pripovjetka "Slučaj Jovana Kantara", koja je štampana u "Glasniku trezvene mladeži" za februar 1931. godine, što znači da je još kao djak Učiteljske škole radio u Trezvenoj mladeži i da je počeo da se bavi književnim radom. Iste 1931. godine izlazi jedan broj njegovih pesama u "Književnoj Krajini":

Mama Kalabić

- Divovi
- Molitva oblaku
- Kiša i maloljetni beskućnici
- Jedna uspomena
- Pozdrav po zvijezdi
- Sa obala Une.

Slijedeće, 1932-ge godine objavljuje "Tuga u zimski sumrak".

Od navedenih pesama, prve tri su obuhvaćene u zbirci "Zvuci i jauci", dok su ostale zapisane u "Književnoj Krajini".

Poznato mi je iz razgovara sa pok. bratom Radovanom Vulinom /i sa još nekim drugovima/ da je Slavkov rad, kao učitelja na Sitnici, bio zapažen i da se nije dopadao pojedinim režimskim ljudima. To je naročito došlo do izražaja posle štampanja njegove knjige pjesama "Zvuci i jauci" 1938. godine, u kojoj im je najviše smetala pjesma "Hoću da postanem kozar", smatrajući da je Slavko u toj pjesmi izražavao bunt protiv režima i svoje komunističke ideje.

Pre izdavanja knjige "Zvuci i jauci" 1938. godine, objavio je zapis:

- Narodno vjerovanje o groznici i lijekovi protiv nje /Razvitak br.3/1937./

- Na konaku /Pripovjetka/ /Razvitak br.6/1937./

Posle izdavanja knjige pjesama, "Razvitak" je u toku 1939. i 1940. godine objavio još osam pjesama

- Povratak orača u SVTON

- Nadahnuće

- Slava
- ~~ODOR~~ KOSICA

- Diple Todorove

- Prazno jutro baba Spasenije

- Kiša

- Proljeće na grobu mojih djedova, kao i

zapis: Nove pjesme na Zmijanju /Razvitak 7-8/1940. godine/.

Brat Kalobit

Pesma "Prazno jutro baba Spasenije" recitovana je na Pokladnom sjelu u Banja Luci. /Razvitak 4/1940./

S obzirom da je Slavko Mandić aktivno radio u Savezu trezvene mladeži, pretpostavljam da je još nešto pisao na tu temu osim "Slučaja Jovana Kantara".

Dolaskom Slavka Mandića za učitelja u Krnete, nastaje zajednički rad Slavka Mandića i Radovana Vulina, njihovo delovanje kao komunista, a istovremeno i pojačani literarni rad. U tom vremenu Slavko je pripremio i drugu knjigu pesama za izdavanje / o čemu mi je pričala njegova drugarica Andjelija/a i Radovan Vulin takodje je-
dnu veću zbirku pesama. Te Slavkove pesme u rukopisu propale su - izgorile u školi Krnete koja je zapaljena, a i Radovanove su takodje propale u ratu.

Prilikom podizanja ustanka, Slavko i Radovan rade zajedno i neumorno.

Poznato mi je da su oni od strane partijskog rukovodstva odredjeni u Odbor za podizanje ustanka u kojem su još bili Alagić, Potkonjak /kojima ne znam imena/ i Sida Zelić-Marjanović. Delatnost ovog Odbora obuhvatala je područje Lijeve i Potkozarje-
od Klačnica do Razboja.

Bili su glavni organizatori sastanka u školi Krnete septembra 1941. godine. Na tom sastanku bio je dogovor o podizanju ustanka u Lijeve i Potkozarju i sakupljanje pomoći za ustanike. Od prisutnih na tom sastanku znam da su preživeli Drago Djurdjević i Mićo Radonjić. /O ovom sastanku pisao je Mićo Radonjić "Smrt komuniste Radovana Vulina" - knjiga "Kozara" u NOR-u knj.2. str. 751/.

Sa Slavkom Mandićem poslednji put sam se srela krajem septembra 1941. godine, kada je došao zajedno sa mojim bratom u Petrovo Selo, gde sam tada živela. Prilikom tog doaska brat ~~je~~ je formirao odbor-grupu koja je dobila zadatak da prikuplja pomoć u hrani i novcu za ustanike, oružje i miniju, te da popiše mladiće koji su služili u vojsci kao vezisti ili mitraljesci. Nakon datih zadataka Radovan i Slavko su mi pričali i o nekim Slavkovim pesmama, kao i o Radovanovim pesmama i čini mi se da su mi tom prilikom dali Slavkovu knjigu "Zvuci i jauci" koju sam uspela sačuvati.

Branka Kalaković

Nadalje, pričali su mi o ustanicima-gerilcima, kako su ih oni zvali - na Crnom Vrh u i da je počeo da izlazi ustanički list "Gerilac", a uređivala ga je Bosa Živković iz Bos.Gradiške, te da će trebati obezbedjivati i materijal za izlaženje lista.

Slavko Mandić uhapšen je od strane ustaša 29.10. 1941. godine posle jedne provale. Od čitave grupe, spasila se begstvom samo Sida Zelić-Marjanović.

Poslednja vest o Slavku je jedna zarobljenička dopisnica koju je Slavko pisao Jovi Mačkiću, ratnom vojnom zarobljeniku. Ova dopisnica pisana je iz zatvora u Zagrebu, odakle je prebačen u logor Jasenovac gde je i likvidiran.

Slavkovu aktivnost u Učiteljskoj školi u Banja Luci i njegov literarni rad uopšte, mogu u mnogome, ako ne i u potpunosti da rasvetle književnici Branko Ćopić i Gojko Banović.

O Slavkovom radu, kao naprednom učitelju na Zmijanju, može dati podatke Jovo Mačkić.

Na potpunije osvetljavanje Slavkovog rada u prvim danima ustanka, mislim da bi mogao da posluži sudski materijal sa sudjenja Mirku Lakiću u Banja Luci 1947. godine i materijal sa Slavkovog sudjenja, odnosno saslušanja 1941. godine kod Sudbenog stola u Zagrebu. Pored toga, podatke još mogu dati Drago Djurdjević iz Zagreba, Mićo Radonjić iz Beograda i Ostoja Vuruna iz Banja Luke.

Ovo moje sećanje imalo je za cilj da se otrgne iz zaborava jedna čestita i plemenita ličnost, osećajna pesnička duša i dosledan borac za ostvarenje naprednih ideja kojima je Slavko Mandić bio u potpunosti i nesebično odan.

Banja Luka, 1.12.1976. godine

Brana Kalabić
Brana Kalabić-Vulin

Adrese:

Branko Ćopić, Beograd, Maršala Tita 23/III

Gojko Banović, Beograd,

Jovo Mačkić, Banja Luka, Vilsonova 4

Drago Djurdjević, Zagreb, Vrbanićeva 31

Mićo Radonjić, Novi Beograd, Bulevar Lenjina 205 stan 100

Vuruna Ostoja, Banja Luka, Tina Ujevića 1

